

Med forbehold om endringer
under framføringen.

Statsminister Per Bortens innlegg i Finansdebatten 6/11.1968.

Det forslag til statsbudsjett som nå ligger i Stortinget er det fjerde i rekken i denne valgperioden. Det første var det av tekniske grunner ikke så meget å gjøre med, det arvet den tiltredende regjering fra den forrige. Man innskrenket seg her til enkelte forslag om forhøyelser av bevilgningsposter, særlig veier og undervisning. De tre siste budsjettforslagene vil derfor gi det beste grunnlag for en samlet vurdering av Regjeringens budsjettpolitikk og økonomiske politikk i det hele i denne perioden.

Siktemålet for Regjeringens budsjettpolitikk har vært å øke den offentlige innsats på områder som regjeringspartiene krevde høyere prioritet for, mens de var i opposisjon å

-2-

ta opp nye oppgaver som melder seg. At det her er tatt store løft viser økingen i bevilgningene. Siden regjeringsskiftet har tilskuddene til allmenndannende skoler og lærerutdannelse økt med 59 %, til høyere utdannelse, forskning med 67 %, til yrkesutdannende skoler med 108 %. - Bevilgningene til de funksjonshemmede og til attføring er gått opp med 82 %. Man kunne supplere denne listen ved å nevne at utgiftene til sosiale formål i det hele er økt med nærmere 70 % ^(og til veier med 57 %). Så stort som behovet har vært for å løse oppgaver i disse og andre viktige sektorer, har det vært nødvendig å føre en relativt ekspansiv budsjettpolitikk.

Et annet siktemål for Regjeringens budsjettpolitikk har vært å sikre en høy økonomisk aktivitet og full sysselsetting i alle deler av vårt land. Så sårbart som vårt næringsliv er for svingninger i aktiviteten i andre land, har dette under

konjunkturavslapningen ute gjort det nødvendig å føre en så ekspansiv politikk at man kunne få maksimal utnyttelse av våre ressurser her hjemme. Dette har også lyktes. Norge har hatt god vekst og gode sysselsettingsforhold sammenlignet med de fleste andre vesteuropeiske land. I denne sammenheng vil jeg nevne at Arbeiderpartiet bør være glad for at dets forslag om en ekstra investeringsavgift i 1966 og 1967 ikke ble fulgt. Vi har i det siste fått en avslapning i investeringene, men den ville sikkert inntre på et tidligere tidspunkt, og blitt betraktelig sterkere, om vi hadde fått Arbeiderpartiets investeringsavgift.

I fjor fant Regjeringen grunn til å ta i bruk enkelte milde bremsetiltak, men av en helt annen karakter enn de opposisjonen foreslo. Regjeringen foreslo en bedring i bedriftenes adgang til skattefrie avsetninger og tilleggsavskrivninger. Mens inntektene av en investeringsavgift stort

sett ville blitt brukt under en periode med svært høy aktivitet, vil avsatte midler kunne bli en positiv tilgang i en periode da det er aktuelt å stimulere næringslivets investeringsaktivitet. I den aktuelle situasjon mener Regjeringen at vi i første rekke bør frigi tidligere avsatte beløp. Med den oversikt vi har i dag, synes dette å ville være en riktig stimulans av investeringdaktivitetene. Skulle dette ikke vise seg å være tilstrekkelig, vil man overveie supplerende tiltak.

Med de krav som foreligger om omstilling og modernisering innen næringslivet, er det sikkert et behov for et strukturfond. Man går gjerne veien om fond når det gjelder å skaffe midler til lignende formål. I Sverige la man for noen år siden fram forslag om avgift på konsumet for å skaffe midler til et stort statlig næringsfond som nå er i virksomhet.

Arbeiderpartiet forsøkte seg i første omgang med en reprise på den svenske fondstanken. Partiet foreslo opprettelse av et fond på 300 millioner hvor finansieringen dels skulle skje over kredittmarkedet og dels over statsbudsjettet. I år kommer opposisjonen med en ny versjon av sitt fond, og det må vel ha sammenheng med at den har måttet oppgi tanken om en ekstra investeringsavgift. Nå foreslås et fond med en kapital på 100 millioner hvor 10 millioner skal skaffes over statsbudsjettet og resten tas fra Arbeidsløshetstrygdens fond. Forskjellen mellom denne siste variant av opposisjonens forslag og det Regjeringen har antydnet i St.meld. nr. 39 for 1967/68 er ikke så stor. Det er Regjeringens forutsetning at man ved bevisst å lede en del av kreditten til prosjekter med spesielt sikte på fornyelse og effektivisering, vil få et nytt virkemiddel i strukturrasjonaliseringen. Regjeringen tar sikte på

å bygge opp et fond med en aksjekapital på ca. 50 millioner hvor de private kredittinstitusjoner skaffer til veie det meste og noe tas fra Arbeidsløshetstrygdens fond. Fondet må i tillegg få anledning til å legge ut lån i markedet i et rimelig omfang. Regjeringen vil med det aller første gi Stortinget en redegjørelse for det konkrete innhold i sitt forslag.

Arbeiderpartiet søker i år å distansere seg fra Regjeringens budsjetttopplegg ved et større antall endringsforslag enn tidligere. For å finne dekning vil opposisjonen svekke budsjettbalansen med 85 millioner kroner. Det vil si at statens lånebehov økes tilsvarende. En rekke av de forslag som fremsettes forutsetter økte utlånsrammer for statsbankene - og samlet vil Arbeiderpartiets forslag tilsvare en øking i kredittgivningen via statsbankene på mellom 500 og 600 mill. kroner. Den store svakhet er at Arbeiderpartiet ikke gjør forsøk engang

på å innpasse dette formidable beløp i den samlede finans- og kredittpolitikk. Fraksjonen sier bare at de øvrige kredittinstitusjoners utlån må begrenses tilsvarende. Man kan lett få det inntrykk at opposisjonen mener at disse utlån kan reduseres uten virkning på aktiviteten i vårt næringsliv og sysselsettingen. Dette er en altfor lettvindt budsjettpolitikk. Og den samsvarer heller ikke med den virkning som tilsiktes - nemlig en høyere aktivitet i næringslivet og full sysselsetting. I det hele tatt forsøkes den forestilling skapt at det man tar med den ene hånd, blir netto tilskudd ved at det gis ut igjen med den annen. Eksempelvis vil opposisjonen redusere adgangen til tilleggsavskrivninger som ble forbedret i fjor og suspendere ordningen med skattefrie fondsavsetninger - på denne måten mener man å kunne inntektsføre 108 millioner kroner som tas ut av bedriftene. Dette tilsvarer omtrent de 110 millioner kroner

Arbeiderpartiet vil bruke ekstra til sysselsettingstiltak og distriktstiltak. Det er høyst usikkert hvordan en slik "ta og gi"-politikk vil virke sett i sammenheng. Før var det en lite gjennomtenkt investeringsavgift på næringslivet som skulle skaffe opposisjonen dekning for økte bevilgninger på en del områder. Nå snur man litt på flisa og fremmer forslag som reduserer mulighetene for den kapitaldannelse som er en uomgjengelig forutsetning for vekst og rasjonalisering i bedriftslivet.